

– 204. Kreatinin – 1,0. Bilirubin 4,2 és így tovább. Az IQ-m – már amennyiben ebben hinni lehet – 121; kielégítő. Kiváltképpen fejlett a térérzékelésem, majdnem fotografikus, pocsk vizont a lateralizáció. A személyiségem profilja kiegyensúlyozatlan, aligha megbízható. Korom – lélektani. Nemem – nyelvtani. Inkább puha kötésű könyveket veszek, hogy gond nélkül otthagyhassam őket a peronon, hadd olvassák őket mások is. Nem gyűjtök semmit.

Lediplomáztam, de lényegében nem tanultam meg egy szakmát sem, amit nagyon sajnálok; a dédapám takács volt, a megszótt vásznat kifehéřítette, kitergette az árokpartra, a perzselő napsugarak kénye-kedvére. Nagyon megfelelne nekem a fonalak és szálak szövögetése, de hordozható szövőszék nem létezik, a takácsmesterség a letelepedett népek művészete. Utazás közben kötögetek. Sajnos, mostanában egyes légitársaságok megtiltják, hogy kötőtűt és horgolótűt lehessen felvinni a fedélzetre. Nem tanultam meg, mint már mondtam, egyetlen szakmát sem, és mégis, annak ellenére, amit folyton hajtogattak a szüleim, sikerült életben maradnom, útközben mindenféle munkákba kapaszkodtam meg, és egyáltalán nem süllyedtem el.

Amikor a szüleim visszatértek a városba húszéves romantikus kísérletezgetésük után, amikor belefáradtak a szárazságokba és a fagyokba, az egész teleket a pincében átszenvedő egészséges élelmiszerekbe, saját birkáik gyapjába, amelyet gondosan tömködtek bele a vánkosok és paplanok feneketlen torkába, kaptam tőlük némi pénzt, és először indultam útnak.

Alkalmi munkákat végeztem ott, ahová elvetődtem. Egy nagyváros perifériáján levő nemzetközi manufaktúrában antennákat csavartam be exkluzív jachtokba. Sokan voltak ott hozzám hasonlóak. Feketén dolgoztattak, nem firtatták, ki honnan jött, vannak-e foltok a múltjában. Pénteken megkaptuk a bérünket, akinek ez nem felelt meg, az hétfőn már el sem jött. Voltak

itt leendő diákok az érettségi és a felvételi vizsga közötti szünetben. Bevándorlók, akik állandóan úton voltak egy ideális, igazságos ország felé valahol Nyugaton, ahol az emberek testvérek, az erős állam pedig a gondos szülő szerepét tölti be; családjuk – feleségük, férjük, szüleik – elöl bujkáló menekültek; boldogtalan szerelmesek, elmagányosodottak, bánatosak és örökké fázók. Olyanok, akiket üldözött a törvény, mert nem tudták fizetni a felvett hiteleiket. Csavargók, vagabundok. Őrültek, akiket, miután megint rájuk tört a betegségük, kórházba vittek, ahonnan – homályos előírások alapján – deportálták őket abba az országba, ahonnan jöttek.

Csak egy indiai dolgozott itt állandóra, évek óta, de az az igazság, hogy az ő helyzete semmiben sem különbözött a miénktől. Se biztosítása, se egy szabad napja nem volt. Csöndben dolgozott, türelmesen, egyenletes tempóban. Soha nem késett el, soha nem talált okot rá, hogy kedvezményt kérjen. Rábeszéltem egypár embert, hogy alapítsunk szakszervezetet – ez a Szolidaritás idején történt –, legalább rá való tekintettel, de nem akarta. Meghatotta az érdeklődésem, minden nap megkínált csípős curry-vel, éthordóban hozta magával. Ma már arra sem emlékszem, hogy hívták.

Voltam pincéřnő, szobalány egy exkluzív hotelban, meg dajka. Árultam könyvet, árultam jegyeket. Egy piciny színházban egy szezonnyit jelmezáros voltam, és ily módon vészeltem át a hosszú telet plüsskulisszák, súlyos kosztümök, atlaszköpenyek és parókák között. Miután lediplomáztam, dolgoztam mint pedagógus, leszoktatási tanácsadó is, majd végül könyvtárba kerültem. Amint sikerült valami kis pénzt keresnem, útnak indultam.

(részlet)

HERMANN PÉTER FORDÍTÁSA

WIESŁAW MYŚLIWSKI

Traktat o łuskaniu fasoli

Értekezés a babfejtésről

Babot venni jött? Hozzám? De hisz bármelyik boltban kaphat babot. Csak tessék, jöjjön be. A kutyáktól fél? Ne féljen tőlük. Csak megszagolják. Ha valaki először van itt, azt muszáj megszagolniuk. Hogy tudjam, mi van. Nem én tanítottam őket erre. Csak úgy maguktól. A kutyák rejtélyesek, akár az emberek. Magának van kutyája? Szerezzen egyet. A kutyáktól sokat lehet tanulni. Na, ül a Reks, ül a Łaps. Elég.

Egyébként hogy talált ide? Nem olyan könnyű hozzám idetalálni. Pláne most, mikor már nincs szezon. Még megkérdezni sincs kit rólam. Láthatta, a házakban egy lélek sincs. Már rég elmentek. Még azt is kevesen tudják, hogy itt élek. Maga meg a bab miatt van itt. Persze, termelek egy kis babot, de csak annyit, amennyi magamnak kell, hát az csak nem sok? Az összes többivel is így van. Répát, céklát, hagymát, fokhagymát, petrezselymet, hogy meglegyen, ami kell. Azt mondom magának, még csak nem is vagyok oda a babért. Megenni megeszem, mert majdnem mindent megeszek. De nem vagyok oda érte. Néha főzök magamnak bablevest vagy kolbászos babot, de csak olykor-olykor. A kutyák meg nem eszik a babot.

Régen, igen, sok babot ültettek errefelé. Mert nem is tudom, hallotta-e, hogy a bab régen a húst pótolta. És olyan munka mellett, amelyet itten végeztek, hajnaltól késő éjszakáig, az ember muszáj hogy egyen egy darab húst. Arról nem is beszélve, hogy a kereskedők is gyakran jöttek ide babért. Nem csak babért, de leginkább babot vásároltak. Igen, a háború idején, amikor itt falu volt. Városon akkor éhen lehetett halni, maga is tudja. Majd minden nap ki kellett hajtani értük az állomásra. Az állomás jó pár kilométerre van innen. Aztán már az áruval együtt kellett őket visszavinni. Úgy olyan tájban, mint most, késő ősszel jöttek leginkább. Minden esetre ilyenkor jöttek a legtöbben, amikor már minden be volt gyűjtve a földekről. Azt a babot, amit az érkezősükig ki tudtak fejteni, azt az utolsó szemig elvitték. Volt úgy, hogy még nem is száradt meg rendesen a bab, de már minden háznál fejtették, hogy időre

meglegyen. Az egész család fejtette. Hajnaltól késő éjszakáig. Néha kiment az ember éjjelkor az udvarra, és még itt is, ott is világos volt az ablakban. Főleg amikor bő termés volt a babból. Mert a babbal is úgy van, mint bármilyen mással, egyszer jól megy, máskor meg nem. A babhoz az egész évnek jól kell alakulnia. A bab nem szereti, ha túl sokat süt a nap. Ha túl sokat süt, akkor kevés az eső. És kiég. Ha viszont túl sokat esik, mielőtt kihajtana, akkor elrohad. De olyan is előfordult, hogy jó év volt, és minden második hüvely üres volt, vagy a szemek rozsdásodtak be. És nem lehetett tudni, mért. Ilyen a bab, megvan a maga titkai.

Maga talán járt akkor errefelé mint kereskedő? De akkor alighanem megismertem volna. Majdnem az összes kereskedőt ismertem, aki ide járt. Sok babot termeltek mifelénk, hát csak úgy nyüzsgöttek a kereskedők. És az emberek arcát gyerekkorom óta jól megjegyzem. És tudja mindenki, hogy amit az ember gyerekkorában megjegyez, arra mindig emlékezni fog. Persze akkor még maga fiatal kellett hogy legyen, másképp kellett hogy öltözködjék. A kereskedők akkoriban mindenféle rongyokban jártak ide, akárhogy teltet volna is, a lehető legrosszabb ruhájukat vették föl, hogy ne keltsenek gyanút. A vonaton ellenőrzés volt, elvették tőlük. Csak annyit mondtak rájuk, kupecsek. Most meg, látom, kabát van magán, kalap meg sál. Nekem is volt régen ilyenem, egy barna plüsskalapom meg ilyen kabátom. És sálam is, selyem vagy kasmír. Szerettem a jó ruhákat.

De mért nem veti le? Ó, akassza csak föl az ajtóra. Van rajta fogas. És csak tessék, foglaljon helyet. A széken vagy a padon, ahogy tetszik. Csak befejezem ezt a kis táblát, nem sok van hátra. Gyorsabban is menne, de a kezem már nem a régi. Nem, a reumától. Most így is sokkal jobban megy. Majdnem mindent meg tudok csinálni. Csak szaxofonozni nem tudok. Igen, játszottam valamikor. Ez minden. Meg ezeket a kis táblákat, látja, újrafestem. És ehhez muszáj ügyelni a kezemre. A legrosszabb ezeknél az apró betűknél.

Megcsúszik az ember ecsetje, és egész liter benzin kell hozzá, hogy lemossa, és előről kezdje.

Mért jutott az eszembe, hogy maga akkoriban mint kereskedő járt erre? Hát mert csak úgy hirtelen jött hozzám babért. Nyilván tudnia kellett, hogy itt valamikor babot termeltek, és úgy gondolta, hogy még mindig termelnek. Néha úgy tűnik az embernek, hogy ugyan mi változhatna meg ilyen helyeken, ahol emberemlékezet óta babot termeltek. De hogy tudott megmaradni magában az a meggyőződés, hogy vannak ilyen örökös helyek? Ezt nem bírom megérteni. Nem tudja tán, hogy a helyek szeretnek megcsalni bennünket? Minden megcsal bennünket, ez az igazság. De leginkább a helyek. Ha nem volnának ezek a táblák, akkor én sem tudnám, hogy itt volt ez a hely.

Maga egyáltalán sose volt itt? Még akkortájt sem, mint kereskedő? Akkor elnézést, hogy kereskedőnek néztem magát. Nyilván túl sokat kotlottam ma ezekkel a táblákkal. Hogy mik ezek a kis táblák? Vezeték- és keresztnév, tól-ig, Isten nyugosztalja. Minden évben ilyen tájban szedem össze a sírokról, és újrafestem őket. Elmegy vele az időm. Csak a vezeté- és keresztnév, az mennyi betű. És mindegyik betűt gondosan kell, nehogy a megboldogult azt gondolja, hogy ha, mondjuk, a folyó túlsópartjáról való volt, akkor csak úgy akárhogy festem újra. Mert itt mindig fel volt osztva a folyónak erről meg arról a partjáról valókra. Amikor az emberek fel tudnak valamit osztani, akkor fel is osztják. És nem csak a folyók szerint.

Honnan gondolom, hogy a halottak gondolkodnak? Onnan, hogy nem tudjuk, gondolkodnak-e. Mert mit tudunk mi? Néha két-három betű után, főleg ilyen kicsikék után megfájdul a szemem, remegni kezd a kezem, és abba kell hagynom. Türelem kell ilyen élettelen betűkhöz. Alighogy egypárat újrafestek, a korábbiakról, amiket tavaly festettem újra, már kezd a festék lejönni. Az erdőben hamarabb jön le. Annyi a nyirkosság, a hajnali napsütés, hogy állandóan újra kell festenem. Ha nem festeném újra őket, akkor most már nem lehetne tudni, melyik táblán ki van. Vettem mindenféle festéket, ilyet is, olyat is, külföldieket. Mindegyik lejön. Maga nem tud olyan festéket, amelyik nem jön le? Igaza van. Senkinek nem érdeke, hogy valami tartós legyen. Főleg a festék. Folyton festenek valamit, hogy aztán átfessék.

Ezt nem tudom. Lehet, hogy valaki azelőtt újrafestette, de biztos nem sokáig, mert nehezen tudtam kiolvasni, melyiken ki van. Nyilván úgy vélte, hogy amúgy sem lehet biztosítani senkinek sem az örökkévalóságot ezen a világon, és abbahagyta. Hozzájön még a költség, maga a festék, meg az ecsetek, a fáradozás. Jó, hogy régen itt mindenkit ismertem. Így is el kellett temetnem némelyiket az emlékezetemben. A legrosszabb a gyerekekkel. Némelyiket mint ha csak most kereszteltem volna meg.

Ez itt Zenon Kuźdzał. Máris befejezem. A legfiatalabb Kuźdzał. Szomszédok. Itt, emerről, csak beljebb az erdőben. Ezért csak az út felől csináltak kerítést, háromfelől ott az erdő, akkor meg nincs szükség semmilyen kerítésre, így mondták. Az erdő a legjobb kerítés. Mi fenyegetheti őket az erdőből? Ki jöhet az erdő felől? Legfőleg az állatok. És csapdákat, kelepceket, hurkokat raktak ki körbe-körbe. Sokszor a saját tyúkjaik, libáik, kacsáik estek bele, ha nem szedték fel nappalra. Egyébként amúgy sem tudták végigszámolni esténként azokat a tyúkokat, kacsákat. És minden este a szomszédokat gyanúsították.

Nem is engedték be a szomszédokat másként, csak az út felőli kiskapun. A kiskapu a kapu egyik szárnyában volt, de az a kapu nem olyan közönséges kapu volt. Kétszer magasabb volt, mint a kerítés, a teteje zsindelemmel volt befedve, oldalt két figurával. Nem emlékszem már, milyen szentek voltak azok. A kerítés is magas volt. A faluban Jan bátyó volt a legmagasabb, de még ő sem érte el a tetejét, még ha lábujjhegyre állt, és úgy nyújtotta ki a kezét, akkor sem. És az egyik deszka olyan szorosan illeszkedett a másikhoz, hogy még egy kis rés sem volt közöttük. A kiskapu mellett egy kopogtató lógott, ezzel a kopogtatóval kellett bezörgetni, csak akkor jött ki valaki a házból, és nyitott ajtót az embernek. De próbálta volna csak meg az erdő felől, rögtön dorongokkal rontottak volna magára, és a kutyát is magára uszították volna. Viszsa kellett kerülni a kiskaphoz, és azzal a kopogtatóval kellett bezörgetni.

No de babot aztán nem tudott volna tőlük venni, mert mindegyikőjük faragott. Faragott a nagypapa, öregecske volt, hályogos szemű, de ha nézte volna, hogyan farag, nem hitte volna el, hogy nem lát. Hogy csinálta, nem tudom. Lehet, hogy a kezét kényszerítette arra, hogy lászon? Faragott a három unoka, Stach, Mietek és Zenek. Mutató legények, de nem látta senki, hogy lányokkal jártak volna. Csak azt lehetett látni, hogy faragtak. Egyedül az apjuk nem faragott. Kockákra vagdosta, lecsiszolta nekik a fákat. Biztos ő

is faragott volna, csakhogy ezen a kezén, itt ni, három ujj hiányzott, még az első háborúban szakadt le. De csiszolni, vágni, azzal valahogy elboldogult. Valószínűleg a dédapjuk is faragott, meg az ükapjuk is, és nem tudni, milyen messzire kellene a nemzetség homályos múltjába mélyedni fafaragó őseik nyomában, mert ahogy mondták, emberemlékezet óta mindannyian faragtak. Még vasárnap is, mise vagy a nagymise után hazamentek a templomból, azonnal nekifogtak, hogy megfaragják, amit az evangéliumból hallottak, ne-hogy elfelejtsék. Az volt a szándékuk, hogy az egész evangéliumot megfaragják, mert ahogy a nagypapa mondta, a világ olyan, amilyenek az Úr leírta, és nem olyan, amilyenek az ember látja.

Az egész udvaruk ezekkel a szobrokkal volt telerakva, egyre beljebb és beljebb vitték őket az erdőbe. Talán ezért nem kerítették magukat el az erdő felől. Nem lehetett náluk az udvaron kocsival megfordulni, hátul kellett kerülni. A teheneket kihajtották a legelőre, ügyelniük kellett rá, nehogy felborítsák ezeket a szobrokat. A macskák ezeken a szobrokon sütkéreztek. A kutya néha egyszer csak csaholni kezdett, kirontottak a házból, hátha valaki bejött az erdő felől, de az ezeket a szobrokat ugatta. Szerencsére rövid pórásra volt megkötve. Amikor Kuźdzałowa magot szórt a szárnyas jószágoknak, azon nevettek az emberek, hogy ezeket a szobrokat eteti, mert egyre nagyobbak lettek.

Nem közönséges szobrok voltak azok, ahogy maga elképzelné. Jó nagy darab maga, látom, de az semmi, nagyobbak voltak azok nálam, meg magánál is. Az „Utolsó vacsorát” például, amikor elkezdték kifaragni, egész tisztást vágtak az erdőben. Az asztal maga jó párszor akkora, mint az enyém, a padok is több olyat kitétek, mint ezek itt. És az apostolok így is szorosan ültek egymás mellett, nehogy ne maradjon helye a Krisztusnak. Ott kuporgott, mellette állt az egyik apostol, kinyújtott kezében pohárral, a másik pedig az asztalra borulva aludt, és sokkal kisebb volt náluk. Biztosan a derekukig sem ért volna, ha állt volna, meg az összes többiek is. Már töviskorona volt rajta, és mintha valamin aggódott volna, a tenyerébe temette az arcát. Az asztal másik végéről az egyik apostol még ki is nyújtotta a kezét a korona felé, mintha le akarta volna venni a fejről, hogy még korai, de nem ért odáig. Az asztalon egypár boroskorsó állt, és mindegyik korsó, nincs is olyan edényem, hogy össze tudjam hasonlítani. Ez a dézsa vagy ez a vödör is túl kicsi lenne. A kenyér, nem emlékszem, hogy valahol ekkora cipókat sütöttek volna. Márpedig sütöttek tízkilósakat is. Úgy volt, hogy még egy tetőt is csinálnak a vacsorázók fölé, de erre már nem volt idejük.

Nem tudom megmondani magának, mennyit értek azok a szobrok. Akkoriban féltem tőlük. De mérhetők-e a szobrok a félelemmel? Főleg ha valaki annyi idő, mint én akkor. Amikor anyám valamiért átküldött hozzájuk, hogy kérdezzek meg vagy kérjek kölcsön valamit, azt mondtam, hogy nem volt nekik, vagy hogy senkit sem találtam otthon. Bezörgetél? Bezörgettem, de nem jött ki senki. Aligha hitt nekem, mert egy kis idő múlva valamelyik növéremet küldte el, Jagodát vagy Leonkát, de úgy, hogy ne lássam.

Nem lehetett arról hallani, hogy valamelyik szobrot megpróbálták volna eladni. Mert hát kinek is? Vásárba egy ilyen szoborral, mit nem mond? Itt meg, falun, ki jönne ide szobrokat venni? A felvásárlók ennivalóért jártak ide, mondtam már magának, babért, lisztért, kásáért. Egyszer ment csak el a nagypapa, igen, az a világtalan, hogy megkérje a papot, engedje meg, hadd állítsanak fel egy-két szobrot a templomban. Nem egyezett bele, mert nem végeztek semmilyen iskolát.

Időnként a szobraikról álmodtam. Az éjszaka kellős közepén riadtam fel, kivet az izzadság. Anyám azt hitte, valamilyen betegség tör ki rajtam. Gyógyteákat kellett innom, mézet ennem, mert féltem beismerni, hogy az ő szobraikról van szó. Nem tudom, mért volt ez. Talán attól féltem, hogy félek. Meg a szobrok. Minden félelem több szintes, maga is tudja. Az egyik félelem elúzi az álmát, a másik elaltatja. És a következő... Egyébként nincs miről beszélni. Már nincsenek itt szobrok, nincsenek itt a Kuźdzałék. A mézet egyébként szerettem, a gyógyteáktól hétrét görnyedtem. De anyám ott állt mellettem, igyál, igyál, jót tesz.

Maga szereti a gyógyteákat? Ahogy én sem. De a mézet biztosan szereti? Akkor adok magának egy üveggel ajándékba. Legalább nem fog szemrehányást tenni magának, hogy hiába jött hozzám. A sajátom, nem vásároltam. Itt az erdő szélén, talán látta is, van néhány kaptár, az enyéme. Ebből a pár kaptárból, ha mézhozó az év, rengeteg mézet gyűjtök össze. Magam nem is tudom megenni. Sokéves mézeim vannak, az ilyen állott méz a legjobb. Ha valaki valamilyen jó szolgálatot tesz nekem, általában mézzel hálálom meg, ha nem kér pénzt. Vagy ahogy most is, szezon után, valaki idelátogat, akkor

nem távozik innen egy üveg méz nélkül. Vagy ha a házakban valaki névnapozik, elmegyek felköszönteni, és legalább egy ilyen üveg mézet viszek ajándékba. Vagy ahol gyerekek vannak, a gyerekekre minden különösebb alkalom nélkül is odafigyelek. A gyerekeknek muszáj mézet enniük.

De a legjobb a méz italban. Hogyan? Öntsön egy teáskanálnyi mézet minden reggel egy fél pohár langyos vízbe. És hagyja állni másnap reggelig. Nyomjon bele egy fél vagy negyed citromot, keverje el, és igya meg éhgyomorral, legalább félórával reggeli előtt. Ha túl hideg, öntsön hozzá egy csöppnyi forró vizet. Maga a szintiszta egészség. Szívre, reumára. A méz mindenre jó. Nem vesz erőt magán a megfázás. F fiatal koromban, amikor építkezéseken dolgoztam, egy méhésznél vettünk ki szobát, ő tanított meg erre. De hogy törődött volna akkor az ember a mézivással. Soha nem volt erre idő. Ha már egyáltalán, akkor vodkát ittunk. A vodka volt akkor mindenre a legjobb, nem a méz.

És maga melyiket szereti inkább, a hangamézet vagy a harmatmézet? Nem a lombos fákról, hanem a fenyőfélékről származó harmatméz az igazi, egészen fekete, sokkal jobb. Adok magának egyikből is, másikkból is egy üveggel. Én a legjobban a hajdinamézet szeretem. Régen egy illető sok hajdinát vetett. Három napja festettem újra a tábláját. Még virágozni sem kezdett a hajdina, már bele is állított egy kaptárt. Odajártam, néztem, hogy szedi ki a kaptárakból a mézet. Csuklyát vett fel, meg arcvédő hálót, én meg csak úgy. És nem fogja elhinni, soha egyetlen méh sem szúrta meg. Rám szálltak, de egyszer sem. Nem győzött csodálkozni. Furcsa egy fiú vagy. Én vagyok a méhész... Szaladj, hozzá valami fazekat. És egyenesen a kaptárból szedett nekem mézet.

De most ki és hol vetne hajdinát? Láthatta, itt a tó, a tóparton a házak, az erdő. Az erdő akkor is itt volt. Ez az egyetlen, ami akkor is itt volt, most is itt van. Mindössze azzal, hogy az erdő leginkább ezen az oldalon volt. Most a másik oldalt is benőtte, ahol akkor rét volt. Ha nem tartóztatják fel az erdőt, bemegegy az udvarokba is. Ahol udvarok voltak, azt a helyet is benőtte. A másik oldalon, a Rutka másik oldalára gondolok. A Rutka? Az a folyó, ami itt folyt régen, említettem magának, hogy az osztotta ketté a falut. Miből lett volna a tó, ha nem folyt volna erre a folyó? A rutáról, nem a rúdról. Tudja, mi a ruta? Nem maga az egyetlen. Ezek itt a házakban alig ismerik a gyógyfüveket. Legföljebb a mentát, a kamillát. A fákat sem ismerik, nem tudják megkülönböztetni a tölgyet a bükkötől. Ami aztán a gyertyánt, a jávorfát illeti, kár is a szóért. A rozsot a búzával, a búzát az árpával tévesztik össze. Mindegyikre azt mondják, gabona. Kíváncsi vagyok, a kölest megismernék-e. Kölest, úgy látom, mostanában kevesen vetnek.

A rutát betegségekre használták, magában vagy más füvekkel együtt. Szemre, idegre, sebekre, törésre, fertőzés ellen. Itták keverve. Visszaadta a szépséget. De a rutából elsősorban a lányok fontak koszorúkat. Vonzotta a legényeket. Sok termett itt belőle, talán innen ered a Rutka név. Magának fogalma sincs róla, milyen volt ez a folyó. Nem túl nagy, olyan, amilyen egy falusi folyó szokott lenni. Széles völgyben folyt, a völgyben voltak a legelők, a völgyön túl meg a szántóföldek. Helyenként szélesebb volt, helyenként keskenyebb. Voltak olyan helyek, ha sokáig nem esett, köveken lehetett keresztülmenni rajta. Megállt az ember a völgy szélén, és ha a nap kibukkant a felhők közül, úgy látszott, mintha az egész völgyben a Rutka folyt. Igaz, hogy néha olyan széles lett, mint a völgy, vagy ha kiáradt, vagy ha egyre csak zuhogott. Akkor el se hitte volna, hogy ez ugyanaz a Rutka, olyan ijesztő volt. Nem csak a völgyet öntötte el, hanem a szántóföldekre is kijött. Aki alacsonyabban

lakott, magasabbra kellett költöznie. Igen, akkor átkozták az emberek a Rutkát, sírtak miatta. De a víz levonult, és megint békés, barátságos lett. Lassan folydogált. Sokszor ha beledobott az ember egy botot, és mellette ment a parton, maga szerint ki mehetett gyorsabban, maga vagy a Rutka. Még ha lassan lépkedett az ember, akkor is mindig győzött. Tekergőzött, kanyargott, és ahol bekanyarodott, ott benőtte a kálmos, a sás, a vízililiom, a vízirózsa. Kivirágzott, el sem tudja képzelni. Vagy hallgassa csak meg a fülemüléket májusban.

Nem mindenütt volt sekély. Ahol sekély volt, ott sekély volt. Helyenként akadt mélyebb rész is. Volt aztán, ahol a legmélyebb. Oda jártak, akik vízbe ölték magukat. Leginkább a fiatalok, ha a szülei nem engedték őket egybekelni. Alighanem a legtöbben ilyenek ölték bele magukat. Azt mondták, mindig is ott ölték bele magukat, mert mindig ott volt a legmélyebb. Egyébként különféle okból ugrottak bele. És nem csak fiatalok. Bár nem mindenki ölte magát vízbe, volt, aki felakasztotta magát. A Rutka meg csak folyt, csak folyt.

Nem fogja elhinni, nekem a világ legnagyobb folyójának tűnt. Még arról is szentül meg voltam győződve, hogy az összes folyót Rutkának hívják, és az összes a Rutkából ered, ő mindnek az anyja. Már iskolába kezdtem járni, és még akkor sem voltam képes elhinni, hogy vannak a világon nagyobb folyók is, és mindegyiket másképp hívják.

Volt egy csónakunk. Néha odavonszoltam, ahol a legsűrűbb volt a nád, mindenki hívogatott, hívott anyám, hívott apám, én meg nem válaszoltam. Lefeküdtem a fenekére, és úgy éreztem, mintha nem lennék sehol sem. És ha azt kérde, voltam-e valamikor boldog, hát egyedül akkor. Nem akarta megkérdezni? Értem. Vagy belöktem a csónakot a vízbe, lefeküdtem, és csorogtam, csorogtam, a Rutka vitt. Mit gondol, eltűnnek-e az ilyen folyók? Hát, nem tudom. Néha elmegyek, megállok a tóparton, és azt nézem, merre folyhat most. És én mondom magának, egyszer sikerült meglátnom az egyik partját. Hogy melyiket? Ahhoz azt kellene tudnom, én melyiken állok.

Nem tudom megmondani magának, honnan eredt, és hol volt a vége. Akkoriban nem ment el az ember olyan messzire. Félelmetes volt olyan messzire menni, csak erdő és erdő. De most sem megyek el, mert minek? Egyébként akármerről megy be az ember, máris megtalál mindent a szélén. Áfonyát, szamócát, szedret, gombát. Hát, nem ilyenkor. Túl későn jött. Most csak tőzegáfonya van. De meg kellene várnia, míg megjönnek a talaj menti fagyok, mert akkor terem a legtöbb a mocsárban. Nem messzire van ide a mocsár. Adnék magának egy korsót, akkor szedhetne magának. Pástétomba való tőzegáfonya, az ujját is megnyalná. Vagy körte meg nyúlpástétom.

Én nem szedek, nincs mikor, itt kell vigyáznom. Mint most is, szezon után, rajtam és a kutyáimon kívül senki sincs itt. Néha-néha elvetődik erre valaki, hogy megnézzé, mi van a házával. Igazság szerint fölöslegesen. Mindenki tudja, hogy minden rendben van. Nem is lehet másképp, hiszen vigyázok. Nem egyszer meggyőződhetek róla. De hát nincs jogom megtiltani senkinek, ha valaki meg akarja nézni, hogy s mint. Ezek az ő házaik. Csak hát inkább délelőtt. Ilyenkor senki se jönne. Ilyenkor meghal itt minden. És már sokkal hamarabb sötétedik. Egy hónapja még nem gyűjtöttem volna világot. Teljesen jól láttam a betűket, még a legkisebbeket is. És szemüveg nélkül festetem. Most meg, láthatja, alkonyodik, a tavon egyetlen fodor sincs. Úgy tűnhet, a víz szilárd talajjal állt össze. Olyankor, mint ma, szélcsendes időben, még azt lehetné valaki, hogy száraz lábbal át lehet menni erről a partról a túlsó partra.

(regényrészlet)

HERMANN PÉTER FORDÍTÁSA

